

“ZIYO TARQATUVCHI – KASB SOHIBLARI”!

O‘quvchilarda ustozga hurmat va ehtirom ko‘rsatish milliy qadriyatlarimizning muhim ifodasi ekanini anglatish, ustoz mehnatining jamiyat va millat taraqqiyotidagi o‘rnini tushuntirish hamda tanqidiy mushohada yuritish, o‘z fikrini dalillar asosida asoslash va munozara madaniyatini shakllantirish.

Kutilayotgan natija:

Mashg‘ulot yakunida o‘quvchilar **ustozning inson kamoloti, oila tarbiyasi va jamiyat taraqqiyotidagi muhim o‘rni** haqida tushunchaga ega bo‘ladilar. “Ustozga ehtirom - millatga ehtirom!” g‘oyasining mazmun-mohiyatini anglab, ustozga hurmat va ehtirom ko‘rsatish xalqimizning azaliy qadriyatlaridan biri ekanini tushunadilar. Shuningdek, o‘quvchilarda ustoz mehnatini qadrlash, kattalarga hurmat, minnatdorlik, odob-axloq va milliy qadriyatlarga sadoqat tuyg‘ulari mustahkamlanadi. Ular o‘z fikrlarini erkin, mantiqiy va dalillar asosida bayon qilish, turli qarashlarni tinglash, tahlil qilish va munozarada faol ishtirok etish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Eng muhimi, o‘quvchilar **ustozni qadrlash va uning mehnatini e‘zozlash millat kelajagiga, ma‘naviy taraqqiyotiga va barkamol avlod tarbiyasiga hurmat ko‘rsatish ekanini** anglab yetadilar.

Kerakli jihozlar: Proyektor (elektron doska), kontentlar, tarqatma materiallar, A3 formatdagi qog‘ozlar, markerlar.

I. Tashkiliy qism (3 daqiqa)

O‘quvchilar bilan samimiy salomlashish, davomatni aniqlash va sinfning mashg‘ulotga tayyorgarligini nazorat qilish. O‘quvchilar diqqatini jamlab, ularni mashg‘ulotga ruhiy jihatdan tayyorlash. Mashg‘ulot mavzusi va maqsadini qisqacha tushuntirib, faol ishtirok etish va o‘z fikrlarini erkin bayon qilishga yo‘naltirish.

II. MOTIVATSION QISM (5 daqiqa)

O‘qituvchi: Assalomu alaykum, aziz o‘quvchilar! Bugungi mashg‘ulotimizni boshlaymiz. Sizlarga uyga vazifa sifatida oilangiz davrasida **“Ziyo tarqatuvchi kasb sohiblari”** mavzusida ota-onangiz va yaqinlaringiz bilan suhbatlashish topshirilgan edi. Umid qilamanki, har biringiz oila a‘zolaringiz bilan ushbu mavzu yuzasidan fikr almashib, o‘zingiz uchun muhim bo‘lgan xulosalarga kelgansiz.

Bugun esa ana shu suhbat davomida bildirgan fikrlaringizni birgalikda muhokama qilamiz. Avvalo, inson hayotida bilim, ta’lim, tarbiya va ma’naviyatning o‘rni, ushbu qadriyatlarni shakllantirishda ziyo tarqatuvchi kasb egalarining xizmatlari haqida fikr yuritamiz.

Suhbatimizni quyidagi savollar bilan boshlaymiz:

“Ziyo tarqatuvchi kasb sohiblari” deganda kimlarni tushunasiz?

Sizningcha, nima uchun ustozlik kasbi ziyo tarqatuvchi kasblardan biri hisoblanadi?

Oila a’zolaringiz ustozning inson hayotidagi o’rni haqida qanday fikr bildirdilar?

Ustozning bergan bilimi va tarbiyasi insonning kelajakdagi hayotiga qanday ta’sir ko’rsatishi mumkin?

“Ustozga ehtirom – millatga ehtirom!” degan fikrni qanday tushunasiz?

Marhamat, uyda oila a’zolaringiz bilan bo’lgan suhbatdan kelib chiqib, o’z fikrlaringizni erkin bayon qiling. Bugungi muhokamada har bir fikr biz uchun muhim. Sizlarning fikrlaringiz orqali ustozning jamiyat va millat hayotidagi o’rnini yanada chuqurroq anglashga harakat qilamiz.

O’quvchilar: Uyda ota-ona va yaqinlari bilan olib borgan suhbatlari asosida o’z fikrlarini bayon etadilar, savollarga javob beradilar va o’z kuzatuv hamda xulosalari bilan o’rtoqlashadilar.

II. ASOSIY QISM: “USTOZ MEHNATI: HURMAT, MAS’ULIYAT VA E’TIROF.” (20 daqiqa)

“Ota-onam bilan suhbatdan so’ng ...” (4 daqiqa)

O’qituvchi: Aziz o’quvchilar, o’tgan mashg’ulotimiz yakunida sizlarga ota-onangiz bilan **“Ziyo tarqatuvchi kasb sohiblari”** mavzusida suhbatlashish vazifasi berilgan edi. Suhbat davomida **“Kelajak bilan suhbat”** videosini hamda ustozga ishonch haqidagi **“blits-so’rov”**ni ota-onangiz bilan birgalikda ko’rib chiqib, ular haqida fikr almashishingiz so’ralgan edi.

Bugun ushbu suhbatdan sizlarda qanday taassurotlar qolganini birgalikda muhokama qilamiz. Men sizlardan katta matn yoki tayyor javob kutmayman. **Suhbat davomida o’zingizga eng kuchli ta’sir qilgan bitta fikrni eslab, sinfdoshlaringiz bilan bo’lishishingizni istayman.**

Avvalo, quyidagi savolga javob beraylik:

- Ota-onangiz bilan suhbat davomida sizga eng ko’p ta’sir qilgan fikr nima bo’ldi? Nima uchun aynan shu fikr sizning e’tiboringizni tortdi?

O’quvchilar: Ota-onalari bilan suhbat davomida o’zlariga ta’sir qilgan fikrlarni navbat bilan bayon qiladilar, videoroliklardan olgan taassurotlari va suhbat davomida chiqargan xulosalari bilan o’rtoqlashadilar.

O’qituvchi: Rahmat. Sizlarning javoblaringizdan ko’rinib turibdiki, ustozlik - shunchaki bilim berish bilan cheklanadigan kasb emas. U katta mas’uliyat, sabr, fidoyilik va inson taqdiriga daxldor bo’lgan sharaflı faoliyatdir.

Endi o‘ylab ko‘ring: **agar ustoz o‘z bilim va tarbiyasi bilan bir o‘quvchining hayotini yaxshi tomonga o‘zgartirsa, bu o‘zgarish faqat bir inson hayotida qolib ketadimi yoki uning oilasi, jamiyati va kelajagiga ham ta’sir ko‘rsatadimi?**

O‘quvchilar: O‘z fikrlarini bildiradilar, turli qarashlarni tinglaydilar va o‘z javoblarini misollar bilan asoslashga harakat qiladilar.

O‘qituvchi: Demak, ustozning mehnati birgina mashg‘ulot yoki birgina o‘quvchi bilan chegaralanmaydi. Ustoz tomonidan berilgan bilim, tarbiya va hayotiy saboqlar kelajak avlodning shakllanishiga ta’sir ko‘rsatadi. Shuning uchun ham xalqimiz ustozni **“ziyo tarqatuvchi”, “ma’rifat yo‘lboshchisi”** sifatida e’zozlaydi.

Bugungi mashg‘ulotimizda ana shu fikrni yanada chuqurroq tahlil qilamiz: **Nima uchun ustozga ko‘rsatilgan hurmatni millatga bo‘lgan hurmat bilan tenglashtiramiz?**

II. “OTA-ONAM AYTGAN BIR GAP...” (6 daqiqa)

O‘qituvchi: Aziz o‘quvchilar, sizlarga o‘z fikringizni ifodalash uchun yana bir imkoniyat beraman. Ota-onangiz bilan suhbatlashganingizda ustozlar, ta’lim yoki ustoz mehnati haqida aytilgan va sizda qandaydir fikr yoki his uyg‘otgan bir gapni eslashga harakat qiling.

Agar xohlasangiz, ota-onangizning gapini aynan o‘z so‘zlari bilan keltirishingiz mumkin. Agar aniq eslay olmasangiz, uning asosiy ma’nosini o‘z so‘zlaringiz bilan ifodalang.

Har bir fikr qimmatli. Bu yerda “to‘g‘ri” yoki “noto‘g‘ri” degan javob yo‘q. Asosiy maqsad - ota-onangizning fikri orqali ustoz mehnati va insonlar o‘rtasidagi hurmat haqida o‘ylab ko‘rish.

O‘quvchilar: *O‘quvchilar navbat bilan o‘z fikrlarini bayon qiladilar.*

O‘qituvchi: har bir javobni diqqat bilan tinglaydi va uning mazmunini qisqa pedagogik mulohaza orqali umumlashtiradi.

Namuna:

1-o‘quvchi: Onam: “Ustozning mehnatini uning natijasi bilan qadrlash kerak”, dedilar.

O‘qituvchi: Juda muhim fikr. Bu fikr orqali ustoz mehnatiga hurmat faqat yaxshi so‘zlar bilan emas, balki o‘quvchining bilimi, intilishi va erishgan natijalari orqali ham namoyon bo‘lishi mumkinligini anglash mumkin.

2-o‘quvchi: Dadam: “Biz ham o‘z ustozlarimizni hali-hanuz eslaymiz”, dedilar.

O‘qituvchi: Demak, haqiqiy ustozning ta’siri mashg‘ulot jarayoni bilan cheklanib qolmaydi. Uning bergan bilimi, tarbiyasi va shaxsiy namunasi inson

xotirasida uzoq yillar saqlanishi mumkin. Shuning uchun ustozning ta’lim-tarbiyadagi o‘rni juda muhim.

3-o‘quvchi: Ota-onam: “Ustoz ham inson. Uning ham his-tuyg‘ulari, quvonchi va tashvishlari bor”, deb aytganlar.

O‘qituvchi: Bu fikrga alohida e’tibor qaratish lozim. Biz ko‘pincha ustozdan bilim berishni, sabrli, adolatli va e’tiborli bo‘lishni kutamiz. Biroq ustozning ham his-tuyg‘ulari va ehtiyojlari borligini anglash o‘quvchida empatiya, ya’ni boshqa insonning holati va his-tuyg‘ularini tushunish qobiliyatini shakllantiradi.

Ustozni hurmat qilish - faqat odob qoidalariga rioya qilish emas. Bu uning mehnatini qadrlash, so‘ziga quloq tutish, mashg‘ulotga mas’uliyat bilan munosabatda bo‘lish va inson sifatida unga e’tibor ko‘rsatishni ham anglatadi.

O‘qituvchi: Sizlarning javoblaringizdan ko‘rinib turibdiki, ota-onalarning ustoz haqidagi fikrlari turlicha bo‘lishi mumkin. Lekin ularning barchasida umumiy bir g‘oya bor: ustoz inson hayotida muhim iz qoldirishi mumkin.

Shuning uchun ustoz mehnatini anglash uchun faqat uning bergan bilimlariga emas, balki uning inson sifatidagi mehnati, sabri va o‘quvchi hayotiga qo‘shayotgan hissasiga ham e’tibor qaratish muhim.

Bu fikrlar bizga yana bir savolni o‘ylab ko‘rish imkonini beradi:

“Men o‘z ustozimning mehnatini qanday qadrlayapman?”

“AGAR MEN USTOZ O‘RNIDA BO‘LSAM...” (5 daqiqa)

O‘qituvchi: Endi vaziyatga boshqa tomondan qarab ko‘ring. Tasavvur qiling, siz bir kun o‘qituvchi bo‘ldingiz. Sinfga kirdingiz va qarshingizda sizning o‘quvchilaringiz turibdi.

Siz ulardan nimani kutgan bo‘lardingiz?

O‘quvchilar: O‘quvchilar 2–3 ta fikr yozadilar.

Masalan:

hurmat bilan munosabatda bo‘lishini;

mashg‘ulotga e’tibor berishini;

berilgan topshiriqlarni mas’uliyat bilan bajarishini;

tushunmagan narsasini so‘rashini;

o‘z ustida ishlashini;

bilim olishga intilishini;

o‘qituvchining mehnatini qadrlashini;

xatolarini tan olib, ularni tuzatishga harakat qilishini.

O‘qituvchi: O‘qituvchi bu bosqichda o‘quvchilarning javoblarini baholamaydi. Aksincha, turli fikrlarni tinglab, ularni umumlashtiradi.

“MEN NIMA QILA OLAMAN?” (5 daqiqa)

O‘qituvchi: Endi o‘zingizga savol bering: “Men ustozimning mehnatini qadrlash uchun bugundan boshlab nima qila olaman?”

O‘quvchilar: Har bir o‘quvchi o‘ziga mos bitta aniq harakat yozadi.

Masalan:

“Mashg‘ulot vaqtida telefondan foydalanmaslikka harakat qilaman.”

“Ustoz gapirayotganida diqqat bilan tinglayman.”

“Uy vazifasini vaqtida bajaraman.”

“Tushunmagan mavzularimni so‘rashdan uyalmayman.»

“Ustozning mehnatini faqat baho bilan emas, bilimim bilan qadrlashga harakat qilaman.”

“Mashg‘ulotda faolroq qatnashaman.”

O‘qituvchi: Aziz o‘quvchilar, bugungi suhbatimiz davomida ustoz mehnatini anglash, uni qadrlash va hurmatni amaliy harakatlar orqali namoyon etish haqida fikr almashdik. Endi esa sizlar bilan biz uchun muhim bo‘lgan yana bir mavzu - **atrof-muhitni asrab-avaylash, tabiatga mas’uliyatli munosabatda bo‘lish va uni kelajak avlod uchun asrash** haqida suhbatlashamiz. Chunki tabiatga bo‘lgan munosabatimiz ham bizning madaniyatimiz, mas’uliyatimiz va insoniy qadriyatlarimizni namoyon etadi.

“BIZ UCHUN MUHIM!” “TABIATNI ASRASH – HAR BIRIMIZNING BURCHIMIZ” (10 daqiqa)

O‘qituvchi: Aziz o‘quvchilar, endi sizlar bilan hayotimiz uchun nihoyatda muhim bo‘lgan yana bir mavzu - atrof-muhitni asrash va tabiatga mas’uliyatli munosabatda bo‘lish haqida suhbatlashamiz.

Avvalo, bir savol ustida o‘ylab ko‘ring:

Agar tabiat bizga gapira olganida, bugungi kunda insonlardan nimani so‘ragan bo‘lardi?

O‘quvchilar o‘z fikrlarini bildiradilar.

O‘qituvchi: Balki u bizdan suvni ifloslantirmaslikni, daraxtlarni asrashni, chiqindilarni belgilangan joyga tashlashni, hayvonot va o‘simlik dunyosiga zarar yetkazmaslikni so‘ragan bo‘lardi.

Lekin tabiatni asrash faqat yaxshi niyat yoki shaxsiy xohish masalasi emas. Bu - har birimizning huquqimiz va burchimiz bilan bog‘liq masala.

Bugungi kunda mamlakatimizda tabiatni, jumladan, hayvonot va o‘simlik dunyosini himoya qilishga doir qanday ishlar amalga oshirilmoqda. Bu haqda menga kim javob bera oladi.

O‘quvchilar: Javob berishadi.

O‘qituvchi: Keling, endi sizlarning javoblaringizni qonunchiligimizdagi aniq misollar bilan to‘ldiramiz.

Birinchi navbatda, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 62-moddasiga e’tibor qaratamiz. Unda:

“Fuqarolar atrof tabiiy muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo‘lishga majburlar”,
deb belgilangan.

Demak, tabiatga ehtiyotkorona munosabatda bo‘lish har bir fuqaroning konstitutsiyaviy burchi hisoblanadi.

O‘qituvchi: Endi o‘ylab ko‘ring:

“Atrof tabiiy muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo‘lish” deganda nimalarni tushunish mumkin?

Siz kundalik hayotingizda bu burchingizni qanday namoyon qilishingiz mumkin?

O‘quvchilar: O‘quvchilar o‘z fikrlarini bildiradilar.

O‘qituvchi: Masalan, tabiatni ifloslantirmaslik, chiqindilarni belgilangan joyga tashlash, suvni tejash, daraxt va o‘simliklarga zarar yetkazmaslik, hayvonlarga ozor bermaslik kabi oddiy harakatlarning o‘zi tabiatga ehtiyotkorona munosabatning ko‘rinishidir.

Endi hayvonot dunyosini himoya qilishga oid yana bir muhim normaga e’tibor beramiz.

O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksining 111-moddasi “Hayvonlarga nisbatan shafqatsiz munosabatda bo‘lish” deb nomlanadi. Mazkur moddada hayvonlarni g‘arazli yoki boshqa past niyatlarda qiynoqqa solish yoki ularga azob berish uchun ma’muriy javobgarlik belgilangan.

Ya’ni bunday xatti-harakat:

bazaviy hisoblash miqdorining 7 baravaridan 10 baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo‘ladi.

Endi sizlarga savol:

Nima uchun, sizningcha, hayvonlarga nisbatan shafqatsiz munosabatda bo‘lish uchun qonunda alohida javobgarlik belgilangan?

Hayvonlarga mehr va g‘amxo‘rlik bilan munosabatda bo‘lish insonning qanday fazilatlarini namoyon etadi?

O‘quvchilar: O‘quvchilar o‘z fikrlarini bildiradilar.

O‘qituvchi: To‘g‘ri, hayvonot dunyosi tabiatning ajralmas qismidir. Ularga shafqatsiz munosabatda bo‘lish nafaqat axloqiy jihatdan noto‘g‘ri, balki qonunchilikda ham javobgarlikka sabab bo‘ladigan xatti-harakat hisoblanadi.

Endi o‘simlik dunyosini muhofaza qilishga oid normaga e’tibor qaratamiz.

Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksning 79-moddasida daraxtlar, butalar, boshqa o‘simliklar va nihollarni qonunga xilof ravishda kesish, kundakov

qilish, shikastlantirish, yo‘q qilish yoki boshqa joyga ko‘chirib o‘tkazish uchun ma‘muriy javobgarlik belgilangan.

Bunday holat uchun fuqarolarga bazaviy hisoblash miqdorining 25 baravaridan 50 baravarigacha, mansabdor shaxslarga esa 50 baravaridan 75 baravarigacha miqdorda jarima solinishi mumkin.

Shuningdek, o‘z hududida binolar, inshootlar yoki boshqa obyektlarni qurish yoki rekonstruksiya qilish jarayonida belgilangan talablarni buzgan holda kimyoviy yoki biologik vositalardan foydalanib, daraxtlar, butalar yoki boshqa o‘simliklarni qasddan shikastlantirish, payhon qilish yoki yo‘q qilish uchun ham javobgarlik belgilangan.

Bunday holatda fuqarolarga bazaviy hisoblash miqdorining 35 baravaridan 50 baravarigacha, mansabdor shaxslarga esa 60 baravaridan 75 baravarigacha miqdorda jarima solinishi mumkin.

O‘qituvchi: Endi o‘ylab ko‘ring: Nima uchun bitta daraxtni noqonuniy kesish yoki shikastlantirish ham qonun bilan nazorat qilinadi?

Bir daraxtning yo‘q qilinishi atrof-muhitga qanday ta‘sir ko‘rsatishi mumkin?

Agar har bir inson «bitta daraxtdan nima zarar?» deb o‘ylasa, buning oqibati qanday bo‘lishi mumkin?

O‘quvchilar: O‘quvchilar o‘z fikrlarini bildiradilar.

O‘qituvchi: Demak, qonunchiligimizda tabiatni, hayvonot va o‘simlik dunyosini muhofaza qilishga qaratilgan muhim huquqiy normalar mavjud. Bu normalarning asosiy maqsadi - tabiatga zarar yetkazilishining oldini olish, tabiiy boyliklarni asrash va kelajak avlod uchun sog‘lom atrof-muhitni saqlab qolishdir.

Shunday ekan, tabiatni asrashni faqat “qonunda jarima bor” degan tushuncha bilan cheklab qo‘ymasligimiz kerak. Eng muhimi, har birimizda tabiatga nisbatan mas‘uliyatli munosabat va ekologik madaniyat shakllangan bo‘lishi kerak.

Shu o‘rinda sizlarga yakuniy savol:

“Agar qonun tabiatni himoya qilishga xizmat qilsa, biz - yoshlar tabiatni asrash uchun bugundan boshlab qanday amaliy ishlarni amalga oshira olamiz?”

O‘quvchilar: O‘quvchilar o‘z takliflarini bildiradilar.

O‘qituvchi: Demak, tabiatni asrash katta va murakkab ishlardan emas, avvalo, o‘zimizning kundalik odatlarimizdan boshlanadi. Atrofni toza saqlash, chiqindini belgilangan joyga tashlash, daraxt va o‘simliklarga zarar bermaslik, hayvonlarga mehr bilan munosabatda bo‘lish - bularning barchasi tabiatga bo‘lgan hurmatimizning amaliy ifodasidir.

Tabiatni asrash - faqat bugungi kun uchun emas, kelajak avlod oldidagi mas‘uliyatimiz hamdir.

RAG‘BATLANTIRISH: (4 daqiqa)

O‘qituvchi: Bugungi mashg‘ulotda faol ishtirok etib, o‘z fikrlari, asosli mulohazalari va foydali tashabbuslari bilan ajralib turgan o‘quvchilarni ushbu nominatsiyalar bilan rag‘batlantiramiz. Barchangizni tabriklaymiz! Eng muhimi, bugun bildirgan yaxshi fikrlarimizni kundalik hayotimizdagi ezgu amallar bilan namoyon etishimizdir.

“Eng faol fikr egasi” nominatsiyasi - mashg‘ulot davomida savol-javoblar, muhokama va munozaralarda faol ishtirok etib, o‘z fikrini erkin va dadil bayon qilgan o‘quvchiga beriladi.

“Eng asosli fikr” nominatsiyasi - o‘z qarashlarini mantiqiy fikrlar, hayotiy misollar va dalillar asosida tushuntirib bera olgan, boshqalarning fikrlarini ham inobatga olgan o‘quvchiga beriladi.

“Eng yaxshi tashabbus” nominatsiyasi - mashg‘ulot davomida ustoz mehnatini qadrlash, tabiatni asrash yoki jamiyat oldidagi mas‘uliyatni oshirishga qaratilgan aniq, foydali va amaliy takliflarni ilgari surgan o‘quvchiga beriladi.

UYGA VAZIFA: (3 daqiqa)

O‘qituvchi: Aziz o‘quvchilar, bugungi mashg‘ulotimizda ustozning inson hayotidagi o‘rni, uning mehnatini qadrlash va ustozga hurmatning mazmuni haqida fikr almashdik. Shuningdek, tabiatni asrash har birimizning burchimiz ekanini, atrof-muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo‘lish mas‘uliyat ekanini angladik.

Uyga vazifa sifatida quyidagi topshiriq beriladi:

Loyiha ishi: “Ustoz va zamonaviy texnologiyalar.”

Topshiriq: Bugungi kunda sun‘iy intellekt, internet va raqamli texnologiyalar ta‘lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan, **“Sun‘iy intellekt va zamonaviy texnologiyalar rivojlanayotgan davrda ustozning vazifasi qanday o‘zgarishi mumkin?”** mavzusida loyiha ishi tayyorlang.